

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A román igazságszolgáltatási rendszerről dióhéjban

Szerző: Dr. Szúcs Réka

A Szolnoki Törvényszék és a bírói egyesület közös szervezésében szakmai látogatáson vettünk részt 2015. május 30-án, Nagyváradon (Románia).

Az út minden szempontból hasznos, tanulságos és nem utolsó sorban kikapcsolódást nyújtó volt.

A szomszédos ország jogrendszerét is megismerhettük az út alkalmával, melyről Dr. Macskási Judit jogtanácsos asszony adott készségesen tájékoztatást, és válaszolt a felmerült kérdésekre.

Hasonlóságot és különbségeket egyaránt tapasztalhattunk az elhangzottak alapján. Jelen összefoglalót a szakmai úton szerzett információk és az általam felkutatott szakmai anyagok alapján állítottam össze.

A román igazságszolgáltatás rendszere sok hasonló vonást hordoz a magyar bírósági szervezetrendszerrel.

A romániai bírósági rendszer alapelveit, felépítését és szervezetét Románia Alkotmánya és a bíróságok szervezetéről szóló 304/2004. sz. törvény tartalmazza, határozza meg. A bírósági rendszer az alábbi bíróságokból épül fel (felülről lefelé haladva):

1. Legfelsőbb Semmisítő-és Ítélszék
2. Fellebbviteli bíróságok
3. Törvényszékek
4. Szakosított törvényszékek
5. Körzeti bíróságok
6. Katonai bíróságok

Az egyes szintekről szóló részletesebb adatok az alábbiak:

A **Legfelsőbb Semmisítő-és Ítélszék** tulajdonképpen Románia legfelsőbb fokú bíróságaként működik, amely a magyarországi Kúria munkájához hasonlóan a jogszabályok bíróságok általi egységes értelmezéséről és megfelelő alkalmazásáról gondoskodik. Ez a legfelsőbb bírói fórum négy, önálló hatáskörrel rendelkező kollégiumból áll (I. polgári kollégium, II. polgári kollégium, büntető kollégium, közigazgatási és adóügyi kollégium). Ezek a kollégiumok bírálják el a fellebbviteli bíróságok, valamint amikor a törvény erre módot ad, más bíróságok határozataival szemben benyújtott jogorvoslati kérelmeket, valamint a már jogerős határozatokkal szemben benyújtott

felülvizsgálati kérelmeket, továbbá olyan nem jogerős határozatokkal és olyan bírósági aktus ellen benyújtott felülvizsgálati kérelmeket, melyekkel szemben a jogszabályok nem adnak lehetőséget egyéb törvényes úton benyújtható jogorvoslati lehetőségre és ezekben az ügyekben a fellebbviteli bíróság előtt eljárás nem fejeződött be. A büntető kollégium első fokon is elbírál ügyeket minden olyan esetben, melyben a legfelsőbb bíróságot teszi meg a jogszabály a hatáskörrel rendelkező eljáró bíróságként. Ezen legfelsőbb bírói fórum keretei között működnek az „öt bíróból álló tanácsok”, melyek a korábbi kilenc bíróból álló tanácsok megszűnését követően átvették azok munkáját. Ezek a tanácsok a törvény által hatáskörükbe utalt ügyekben felülvizsgálati kérelmeket bírálják el, valamint fegyelmi bíróságként is működnek.

A legfelsőbb bírói fórum összevont tanácsban ítélezik két esetben:

- a legfelsőbb bírói fórum ítélezési gyakorlatának kérdéseit illetően
- Alkotmánybírósággal való konzultáció esetében (alkotmányossági kérdések)

A **fellebbviteli bíróságok** száma 15 db, melyek illetékességi területén törvényszékek és szakosított törvényszékek működnek. A fellebbviteli bíróság kollégiumokban vagy ügyszakokban végzi tevékenységét az alábbi megosztásban:

- polgári ügyek
- gyermekeket érintő ügyek, családjogi ügyek
- büntetőügyek
- közigazgatási és adójogi ügyek
- munkajogi-és társadalombiztosítási ügyek
- tengeri és hajózási jogi ügyek (ország sajátossága miatt)

A büntetőügyekben a büntető törvénykönyvben foglaltak szerint jár el első fokon a fellebbviteli bíróság, míg fellebbviteli fórumként a törvényszékek által elbírált büntetőügyekben meghozott elsőfokú határozatokkal szemben.

A fellebbviteli bíróságok döntési jogosultsággal bírnak az illetékességi területükön működő törvényszékek közötti illetékességi összeütközés és szintén az illetékességi területükön működő bíróságok és törvényszékek közötti hatásköri összeütközések megoldása esetében.

A bírósági szervezetrendszerben 42 **törvényszék** működik a megyék szintjén, továbbá Románia fővárosában, Bukarestben. Ezek a törvényszékek a megyék megyeszékhelyein működnek, székhelyük a megyeszékhely. A törvényszékek illetékességi területén több bíróság is végzi az igazságszolgáltatási tevékenységét.

A törvényszékek szintén kollégiumokban vagy ügyszakokban ítélik: ezen ügyek megosztása ugyan olyan, mint a fellebbviteli bíróságok ügymegosztása. (lásd: fentebb)

Az eddigi fogalmak általunk is használt fogalmak, azonban a szakosított törvényszékek már kevésé ismertek Magyarországon. Ezek a szakosított törvényszékek elsősorban gyermekeket érintő és családjogi ügyek, valamint kereskedelmi ügyeket tárgyalnak. Ezen ügyek speciális jellege miatt, az érintettek sajátos jellemzői és a jogviszonyok egyedisége miatt indokolt volt a szakosított bíróságoknak a felállítása, és az ilyen ügyek különleges úton való kezelése. A hazai bírósági szervezetrendszerben hasonló vonulatot visz a közigazgatási-és munkaügyi bíróságok köre, de a gyermekek és a családjogi ügyek kezelése nem külön, ún. különleges bíróságok útján történik.

A törvényszékek illetékességi területén összesen 176 **körzeti bíróság** működik, a körzeti bíróságok szintén megyei szinten működnek, valamint Bukarest főváros egyes kerületeiben kerültek felállításra.

A körzeti bíróságok ellentétben a fellebbviteli bíróságokkal, nem rendelkezik jogi személyiséggel.

Hasonlóan a magyar bíróságokat vezető személyekhez, az egyes, fent részletezett bíróságokat az elnökök vezetik, akik irányítási jogkörrel rendelkeznek. Szintén hasonlóan a hazai bírósági szervezetrendszerhez, a bíróságok belül egyes szakterületek kollégiumai működnek, akiket szintén hasonlóan a kollégium elnökei irányítanak.

Különbségként érzékelhető, hogy a romániai bíróságok szervezeti irányításában fontos szerepet játszanak azok a vezető bizottságok, melyek az egyes bíróságok vezetésével együtt járó általános kérdésekben bírnak döntési jogkörrel.

A katonai bíróságok szintén nem jelentenek újdonságot a hazai jogalkalmazóknak, hiszen ezen a területen hazánkban is „szakosodott” bíróságok működnek.

Nem fejtettem ki részletesebben az ügyészségek munkáját, a rájuk vonatkozó információkat, azonban mindenképpen meg kell említeni, hogy az egyes szintek mellett (lásd: fentebb, 1-6) ott működnek az ügyészségek, melyek munkája, a román igazságszolgáltatásban hasonlóan szorosan fonódik össze a bíróságok munkájával, mint Magyarországon.

Megragad bennem a vendéglátónk által elmondott gyakorlat, mely során a bíróságok, az adott tárgyalási napra egy időpontra tűzik ki a tárgyalásokat, melyek folyamatosan zajlanak aznap. Nem különböző időpontra tűzik az ügyeket, mint a hazai bíróságok. Ez a gyakorlat a véleményük szerint működik és alkalmazható. Ebben az esetben is elmondhatjuk, hogy ahány ország, annyi gyakorlat.....

Amennyiben a bíróságok szervezeti irányítását és a bírák függetlenségének a „felügyeletét” vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy természetesen a szervezetrendszer megfelelő és szabályos működését a román állam területén is felügyelik felettes szervek, így az ún. Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsa, valamint a mindenkori igazságügyi miniszter és az irányítása alatt álló minisztérium.

A Magisztratúra Legfelsőbb Tanácsa felel a bírák függetlenségéért, annak megtartásáért, valamint a Tanács felel a jogszabályok, az etikai normák és a szakmai követelmények érvényesüléséért.

Az igazságügyi miniszter és a minisztérium tevékenységével hozzájárul az egész bírósági szervezetrendszer működéséhez, biztosítja, hasonlóan Magyarországhoz az igazságszolgáltatás működtetését, az ehhez szükséges feltételek biztosítását, jogot alkot, biztosítva ezzel Románia állampolgárainak jogait.

Az előbb is említett bíróságok joggyakorlata, ítélezése nyomon követhető az egyes bírósági fórumok által működtetett weboldalakon, internetes felületeken. Itt kell megemlíteni a Legfelsőbb Semmisítő-és Ítélszék weboldalát, az egyes fellebbviteli bíróságok által üzemeltetett honlapokat, amelyeken bírósági határozatokról készült összefoglalások is hozzáférhetők.

A Jogalkotási Tanács üzemelteti azt a honlapot, mely az összes romániai jogszabályt tartalmazza. Ezek az adatbázisok jelenleg ingyenesen hozzáférhetők és használhatók.

Ha már szó esett a jogszabályokról, akkor röviden szeretném felvázolni a román jogforrási rendszert:

1. Jogszabályalkotás (törvényi jog)

1/a.: belső, hierarchizált jogforrási rendszer

1/b.: EU közösségi jog

2. bírói jog

2/a.: precedensjog, bírói gyakorlat

2/b. alkotmánybírói határozatok

3. szerződéses jog

3/a.: nemzetközi szerződésekből származtatott jog

3/b.: kollektív munkaszerződések

4. szokásjog

5. jogelmélet

A román jogrendszer írott, alkotmányon alapuló jogrendszer, ezért erősen hierarchizált. A román jogrendszerben is minden jogszabálynak be kell illeszkednie a rendszer egészébe és az alacsonyabb szintű jogszabályok mindig, minden körülmények között meg kell, hogy feleljenek a magasabb szintű jogforrásoknak.

A román állam jogrendszerében is, hasonlóan Magyarországhoz, folyamatos elméleti problémaként és vita alapjául szolgáló okként vannak jelen a jogforrások, melyek, habár stabilak, állandó figyelmet, és ha kell, újragondolást igényelnek a hatékony jogalkalmazás érdekében.

Források:

Dr. Macskási Judit jogtanácsos, társasági jogász által ismertett adatok

Felhasznált irodalom:

- <https://e-justice.europa.eu>
- Erdélyi Magyar Adatbank, Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny (2007/2)